

express creative freedom in the choice of artistic and aesthetic ideals, sound and figurative images, and when this failure affects the future of creative self-realization. Therefore, the problem of forming artistic preferences is particularly relevant in the training of primary school pupils, as during this period the consciousness of the student, his (her) stable worldview, skills of self-actualization are formed and so on.

The article analyzes the phenomenon of artistic preferences of students of secondary schools in musical art. The author discovers the essence and meaning of the concept «musical preferences», determines its common and different features with the categories «musical taste» and «musical interest». Musical improvisation as a means of forming artistic preferences of students at music lessons is considered.

Keywords: *artistic improvisation, artistic preferences, musical taste, musical interest.*

References

1. Alekseev, A. (1974). *Iz istorii fortepiannoi pedagogiky* [From the history of piano pedagogy]. Kyiv: Muzychna Ukraina.
2. Grodzenskaia, N. (1969). *Shkolniki slushaiut muzyku* [Students are listening music]. Moscow: Prosveshcheniie.
3. Maltsev, S. (1991). *O psikhologii muzykalnoi improvizatsyi* [On the psychology of musical improvisation]. Moscow: Muzyka.
4. Usachova, V. (2002). *Improvizatsiia i sochineniie muzyki kak tvorcheskii metod razvivaiuschhego obucheniiia detei* [Improvisation and composition of music as a creative method of developmental education of children] (Dissertation Abstract, Moscow).
5. Shatskaia, V. (1975). *Muzyikalno-esteticheskoie vospitaniie detei i yunoshstva* [Musical and aesthetic education of children and teenagers]. Moscow: Prosveshcheniie.
6. Dalkroze, E. J. (1980). *Rhythm Music and Education*. Aylesbury, Bucks: Hazell Watson and Viney Ltd.

УДК 37.032:796.011.3–057.87

Н. Ю. Довгань, м. Миколаїв

ПРИНЦИПИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті описано загальні та специфічні принципи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Розкрито поняття «принцип» та «принципи навчання». Схарактеризовано такі специфічні принципи фізичного виховання студентів: легітимності, демократизації навчально-виховного процесу, системності,

стратегічної цілісності, багатоаспектності, систематичності, доступності та індивідуальності, динамічності, циклічності, вікової адекватності педагогічного впливу. Означені принципи є підґрунтям цілісної педагогічної системи фізичного виховання студентів ВНЗ.

Ключові слова: *принцип, специфічні принципи, закономірність, фізичне виховання, фізична культура, фізична рекреація, здоров'язбережувальні технології, юнацтво.*

У теорії фізичного виховання аналіз системи принципів та їх уніфікація посідають одне з провідних місць, тому що тісно пов'язані з оптимізацією педагогічного процесу у вищих навчальних закладах. Педагогічний процес із фізичного виховання – дуже специфічний, що породжує свої особливості реалізації базових педагогічних принципів, які є основою формування рухових умінь, навичок та розвитку фізичних якостей студентів ВНЗ. Саме тому вважаємо актуальним розглянути загальні та специфічні принципи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів.

Загальні принципи фізичного виховання студента відображають об'єктивні закономірності фізичної культури, багаторазово перевірені на практиці та науково обґрунтовані вітчизняними дослідниками. Так, теоретичний аналіз та узагальнення науково-педагогічних праць І. Беха, С. Кульневич, В. Серикова, Г. Цукермана, І. Якиманської у нашому дослідженні дали змогу виділити низку найбільш загальних та специфічних принципів, на яких ґрунтується фізичне виховання студентів ВНЗ: принцип природодозцільності та культуровідповідності навчання; принцип індивідуально-особистісного підходу; принцип гармонійного (ціннісного) розвитку особистості; принцип оздоровчої спрямованості; принцип зв'язку з життєдіяльністю.

Проблематика природодозцільності й культуровідповідності навчання у процесі фізичного виховання була об'єктом уваги таких відомих педагогів та філософів, як Ф. Дістервег, О. Духнович, Я. Коменський, Й. Песталоцці, Г. Сковорода, К. Ушинський, І. Франко та інші. Про діалог культур, єдність загальнолюдського і національного аспектів у навчально-виховному процесі писали: М. Бахтін, В. Біблер, О. Потебня, Р. Скульський та інші. Але питання реалізації принципу

природодоцільності та культуровідповідності навчання у вищому навчальному закладі, на нашу думку, досліджене недостатньо.

Розкриваючи принцип індивідуально-особистісного підходу Ш. Амонашвілі, А. Бударний, І. Унт, Є. Рабунський, А. Кірсанов наголошують на необхідності врахування індивідуальних особливостей кожного учасника навчально-виховного процесу при розвитку індивідуальних і вікових особливостей кожної особистості, з метою максимального розвитку позитивних і подолання негативних індивідуальних особливостей. Принцип гармонійного розвитку особистості та її духовного аспекту знайшов відображення у працях Л. Виготського, В. Зінченко, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна; філософський та культурологічний аспекти формування духовності особистості – у дослідженнях Л. Буєвої, Є. Зеленова, М. Кагана, В. Коваленко, С. Кримського, В. Скуміна, Л. Сидоренко, Г. Шевченко. У вчених не викликає сумніву, що питання духовності та духовних цінностей особистості потребують нині глибоких наукових досліджень, які б дали змогу використовувати їх в навчально-виховному процесі освітніх закладів. Адже духовна та фізична культура молодої людини нерозривно пов'язані з формуванням здорової особистості, а здоров'я – це найбільша цінність людини. Саме виховання здорової та всебічно розвинутої людини – головне завдання держави, її обов'язок перед народом, тому принцип оздоровчої спрямованості відображає гуманістичну спрямованість фізичної культури. Принцип зв'язку з життєдіяльністю визначає прикладну функцію фізичної культури студентської молоді – передбачає підготовку учасників суспільства до діяльності у сфері виробництва, а також забезпечення безпечного рівня життєдіяльності молодої людини у навколишньому середовищі.

Однак застаріле теоретичне підґрунтя та наявність завдань, які не є актуальними в умовах сьогоденної вищої освіти, брак цілеспрямованої рухової активності потребують перегляду та оптимізації принципів, а також розроблення та систематизації засобів, методів і форм удосконалення компонентів фізичної підготовленості відповідно до принципу всебічного та гармонійного розвитку особистості. Розкриття загальних та специфічних принципів фізичного виховання, а також розробка науково обґрунтованих компонентів системи

педагогічних впливів, які повинні передбачати удосконалення й моральних, вольових та творчих здібностей індивіда, спрямовує нас на проектування ефективної педагогічної системи. В її основу будуть покладені принципи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів, які сприятимуть зміцненню здоров'я, всебічному розвитку особистості та підтримці здорового способу життя безпосередньо у процесі навчально-виховної діяльності.

Мета статті полягає у визначенні специфічних принципів фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів.

Під принципом (від лат. *principium* – основа) у теорії фізичного виховання розуміють загальні теоретичні положення, що об'єктивно відображають сутність і фундаментальні закономірності навчання, виховання та всебічного розвитку особистості. Зміст принципів визначає основні вимоги до побудови, змісту, методів та організації процесу формування фізичної культури особистості, регламентуючи міру спільної діяльності педагога (суб'єкта педагогічної дії) та того, хто займається (суб'єкта навчальної дії).

Принципи фізичного виховання, відповідно до яких складаються закономірності, правила і вимоги до діяльності педагога, визначають також його дії щодо формування гармонійно розвиненої та суспільно активної особистості з високим фізичним, психічним та духовним потенціалом. Реалізація цих принципів забезпечує досягнення повної корпоративної згоди в управлінні навчально-виховним комплексом сучасного вищого навчального закладу, сприяє формуванню професійно зрілих фахівців нового покоління.

На думку Е. Бондаревської [3], у педагогіці дидактичні принципи мають кілька значень: основного вихідного положення, першопричини; основного теоретичного знання; основної етичної норми; орієнтирів загальної спрямованості відносин між учителем й учнями та приватної організації цих відносин.

Науковець стверджує, що багатозначність детермінує і ситуативний характер використання принципів залежно від характеру дослідницько-перетворювальної дальності викладача: для добору змісту навчально-виховної роботи, для визначення його цінностей, змістів, умов, засобів реалізації. Таким чином, принципи виконують методологічну (стратегічну) й

оперативну (тактичну) функції. Відповідно, у теорії фізичного виховання принципи є основними положеннями, які визначають зміст, закономірності, правила та форми навчально-виховного процесу у фізичному вихованні.

Історично вони виокремилися у складноорганізовану систему принципів шляхом примноження наукових знань про взаємодію соціального і природного у розвитку цінностей фізичної культури, науково-педагогічних і медико-біологічних основ формування фізичної культури суспільства й особистості.

Емпірично у теорії фізичної культури склалися три концептуальні підходи: загальнопедагогічний, редуційний, інтеграційний. Вони відображають загальний стан педагогічної освіти та можуть бути використані у будь-якому педагогічному процесі, що передбачає реалізацію оптимального комплексу принципів, взаємопов'язаних і суттєвих для ефективного управління у сфері фізичної культури.

Незважаючи на історичну давність терміна «принципи навчання», який знаходимо у працях Я. Коменського, В. Краєвського, Й. Песталоцці, В. Сухомлинського, К. Ушинського та інших, у визначеннях щодо суті назв принципів та їх кількості досі немає однастайності. Це зумовлено тим, що принципи відбивають у своєму змісті фундаментальні закономірності навчання (усталені залежності його результатів від умов організації), які реально існують у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів.

Загальнопедагогічний підхід передбачає використання класичних закономірностей навчання (сформульовані Я. Коменським у XVII столітті) як методологічних основ. Оскільки їх реалізація націлена, переважно, на виховання та навчання особистості, – це принципи свідомості й активності, наочності, доступності, систематичності та міцності. Вони відображають загальний стан сучасної педагогічної думки та можуть бути використані у будь-якому педагогічному процесі.

Другий підхід, який отримав назву «редукційний» (О. Адаменко, Я. Бурлака, Л. Ваховський, С. Гончаренко, О. Сухомлинська та інші), передбачає узагальнення фактів, що набувають наукового знання у суміжних галузях при формуванні системи уніфікованих принципів у сфері фізичної культури. Вивчення закономірностей психофізичної адаптації до фізичних

навантажень дозволяє суттєво розширити компоненти цієї системи, котрі б відповідали специфіці діяльності індивіда, особливостям його біологічного розвитку при виконанні фізичних навантажень [1; 4; 5; 6; 8].

Активні процеси трансформування змісту принципів через парадигму сучасних природничо-наукових знань відбуваються за допомогою аналізу предикативних (від лат. *praedicatum* – предмет, судження про суб'єкт) ознак.

Інтеграційний підхід (Ю. Бицюра, С. Білевич, С. Гончаренко, Т. Пушкарьова) передбачає реалізацію взаємопов'язаних оптимальних принципів, виділених із ряду суміжних педагогічних дисциплін, що визначають сукупність домінуючих ознак. Вони вказують на зв'язок кожного принципу з основним предикатом педагогічного впливу. Здебільшого, з урахуванням найбільш характерних предикатів педагогічного впливу у системі інтегрується ряд принципів як із загальних, так і з окремих педагогічних дисциплін [2; 6].

За результатами аналізу нашого дослідження, відповідно до зазначених методологічних підходів до процесу формування уніфікованої системи педагогічних принципів, Л. Матвеев виділяє її тримодульну структуру:

I група принципів – соціально-педагогічні ознаки;

II група – методичні принципи фізичного виховання;

III група – специфічні закономірності побудови навчально-виховного процесу з фізичного виховання [7].

Перша група принципів відображає соціально-педагогічні детермінанти виховного процесу особистості та суспільства загалом. Вона визначає основний напрям виховного процесу у суспільстві, виконуючи його соціальне замовлення. У сфері фізичної культури сукупність предикативних ознак інтегрується в систему принципів оздоровчої спрямованості виховного процесу, гармонійного розвитку особистості (його зв'язок з розумовим, моральним та естетичним розвитком індивіда), принципи цільової підготовки до трудової та оборонної діяльності.

Друга група так званих методичних принципів фізичного виховання відображає загальні закономірності навчально-виховної діяльності у процесі занять фізичними вправами. Вона охоплює сукупність принципів навчання, розвитку фізичних якостей, здібностей та загальнодидактичних

принципів. Дидактичні принципи виховання конкретизуються відповідно до специфіки педагогічного процесу у сфері фізичної культури. Вони детермінують методологію й особливості навчання рухових дій, засвоєння парадигми специфічних знань, а також передбачають оптимізацію процесів цілеспрямованого розвитку фізичних якостей. Структуру цієї групи принципів визначає сукупність нерозривно пов'язаних принципів свідомості й активності, наочності, доступності та індивідуалізації, систематичності.

Третя група принципів відображає специфічні закономірності побудови навчально-виховного процесу. Головна вимога – його алгоритмізація на основі технологічних підходів. До цієї групи входять принципи безперервності, прогресування тренувальних дій, циклічності та вікової адекватності впливу. Реалізація вимог цієї групи принципів на практиці означає врахування закономірностей біологічного розвитку індивіда (стрибокподібний характер моторних функцій і вегетативних систем організму, нерівномірність темпів розвитку фізичних якостей тощо), а також генетично обумовленої здатності індивіда до саморегулювання і самоуправління.

Отже, уніфікована система принципів фізичного виховання інтегрує усі три зазначені групи принципів у цілісний педагогічний процес, в якому всі зазначені компоненти реалізуються при формуванні фізичної культури особистості.

За результатами здійсненого нами методологічно-рефлексивного аналізу визначено специфічні принципи фізичного виховання, які забезпечуються у навчально-виховному процесі ВНЗ: принцип легітимності; принцип демократизації навчально-виховного процесу; принцип системності; принцип стратегічної цілісності; принцип багатоаспектності; принцип систематичності, доступності та індивідуальності; принцип динамічності; принцип циклічності; принцип вікової адекватності педагогічного впливу.

Принцип легітимності розглядається як один із перспективних напрямів застосування сучасних здоров'язбережувальних технологій на заняттях з фізичного виховання зі студентами.

Принцип демократизації навчально-виховного процесу передбачає посилення уваги викладача до використання різноманітних форм співробітництва всіх учасників освітнього

процесу, встановлення між ними позитивних партнерських стосунків, створення сприятливих організаційно-педагогічних умов, за яких успішно розвивається фізична культура студентів (розвиток власних фізичних якостей, прагнення до фізичного самовдосконалення, урахування спортивних уподобань).

Принцип системності полягає у здоров'язбережувальній діяльності на заняттях з фізичного виховання, які мають єдину мету, гнучку структуру, компоненти якої взаємопов'язані між собою, зворотні зв'язки, які дозволяють корегувати й уточнювати поточні завдання навчальної діяльності, спрямованої на формування у студентів прагнення до здорового способу життя, засвоєння та вдосконалення його цінностей, що зумовлює необхідність позитивного ставлення до збереження та зміцнення власного здоров'я.

Принцип стратегічної цілісності визначає єдину стратегію здоров'язбережувальної діяльності, включаючи основні напрями і конкретні заходи, які сприяють усвідомленому, творчому ставленню до завдань, засобів, методів і форм фізкультурної діяльності, формування ставлення до фізичної культури як цінності. Стратегія впровадження здоров'язбережувальних технологій ґрунтується на професіоналізмі викладача, який виступає гарантом збереження та зміцнення здоров'я всіх суб'єктів цілісного навчально-виховного процесу.

Принцип багатоаспектності оснований на уявленні студентської молоді про здоровий спосіб життя, використанні різних напрямів та форм фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Принцип систематичності, доступності та індивідуальності на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ передбачає неприпустимість переривання педагогічного процесу, що призводить до зниження досягнутого рівня фізичної підготовленості студентів. Цілісність навчально-виховного процесу забезпечується визначенням адекватної міри фізичного навантаження і відпочинку, яка б сприяла реалізації основ управління процесом чергування навантаження і відпочинку. Адекватність цієї міри залежить від закономірностей адаптації організму до фізичного навантаження, а також динаміки відновлювання після виконаної роботи. При реалізації принципу систематичності, доступності та індивідуальності важливого значення набуває об'єктивна інформація про стан

здоров'я тих, хто займається. Вона є ключовим аспектом у прийнятті управлінських рішень, які регламентують величину фізичного навантаження (за обсягом та інтенсивністю), а також міру і якість відпочинку. Враховуючи високу рухливість компенсаторних механізмів організму студентів, визначальну варіативність оперативного і поточного стану педагогічного впливу, процес управління будується на основі інформації, що постійно змінюється.

Реалізація принципу систематичності, доступності та індивідуальності передбачає виконання певних правил, які забезпечуються систематичністю та регулярністю відвідування занять з фізичного виховання, без невиправданих перерв, а також індивідуалізацією занять, що виражається в реалізації потреб тих, хто займається, з урахуванням їх особливостей. Програмування і конкретне планування роботи залежить від загального стану і послідовності вирішення завдань фізичного вдосконалення; регламентації навантажень та адекватності їх застосування; адаптації до навантажень і загалом до вправ; строгого дозування навантажень і послідовного їх збільшення; обліку можливостей оборотності (зниження) результатів і відображення їх у керованій динаміці впливів; поєднання результативності занять з їх безпекою. Плануючи вправи на занятті, слід враховувати спадкоємність і ступінь взаємозв'язку між ними. Важливо завчасно встановлювати послідовність вправ в одному занятті та в системі занять з фізичного виховання у ВНЗ.

Принцип динамічності передбачає рухливість і гнучкість зв'язків між структурами і компонентами здоров'язбережувальної системи, яка застосовується на заняттях з фізичного виховання в умовах ВНЗ, що забезпечує можливість її розвитку й удосконалення з урахуванням досягнутих результатів. Навчальний заклад повинен виступати ініціатором та організатором ефективної, цілеспрямованої роботи зі збереження, реабілітації і зміцнення здоров'я студентів та викладачів.

Залучення студентів до різних форм здоров'язбережувальної діяльності формує у них необхідність самозвітування за власне здоров'я. Це відбувається завдяки: дії особистих інтелектуальних і фізичних ресурсів; становленню самостійної активної позиції, що проявляється в

самостійному пошуку й освоєнні інформації про здоров'я, способів її обробки та застосування, реалізації здобутих знань на практиці, участі у здоров'язбережувальній діяльності, що вимагає умінь ведення здорового способу життя; самооцінці, самоповазі, самоконтролю.

Принцип циклічності визначає структурну упорядкованість навчально-виховного процесу. Його суть розкривається у композиційному повторенні окремих занять та їх серій. Принцип циклічності на практиці реалізується повною мірою за дотримання таких правил. Процес фізичного виховання студентської молоді має бути побудований з використанням структурних одиниць, які забезпечують оптимальне співвідношення навантаження та відпочинку при досягненні позитивного ефекту на заняттях з фізичного виховання.

Частота занять залежить від конкретних завдань підготовки і можливостей тих, хто займається на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ. Тому цей показник коливається в досить широких межах.

1. Одне заняття на тиждень (згідно з розкладом занять з фізичного виховання у ВНЗ).

2. Щоденні позааудиторні заняття (самостійна робота студентів), але з чітким чергуванням роботи і відпочинку.

Інтенсивність роботи є провідним показником напруженості вправ і навантаження загалом. Управління ним здійснюється за принципом «гойдалок», тобто послідовного варіювання навантаження: збільшення, деякої стабілізації, зменшення тощо. Цього принципу дотримуються під час використання однієї вправи у цілому занятті і циклі тренувань. При цьому для аеробних видів вправ основним критерієм контролю приймається частота серцевих скорочень, а для силових – вага вантажу або величина опори руху.

Принцип вікової адекватності педагогічного впливу передбачає цілеспрямоване регулювання міри виховного впливу на різних етапах онтогенезу. Оскільки вікова динаміка розвитку фізичних здібностей, удосконалення вегетативних і моторних функцій організму багато в чому визначають зміст навчально-виховного процесу, реалізація цього принципу передбачає постановку довгострокових цілей, підбір оптимальних засобів і методів фізичного виховання та спортивного тренування в різні вікові періоди. Предикати (властивості, функції) принципу вікової адекватності передбачають вирішення складних методологічних та технологічних проблем. Найбільш

актуальними є визначення вікових періодів, сприятливих для початку спортивної діяльності та для спортивної спеціалізації; уточнення змісту і переважної спрямованості базової підготовки.

Технологічні труднощі реалізації цього принципу зумовлені складністю алгоритмізації багаторічного навчально-виховного процесу, що забезпечує спадкоємність цілей, поточних педагогічних завдань, засобів і методів фізичного виховання, які використовуються на кожному віковому етапі. Ефективність фізичного виховання студентів багато в чому обумовлена правильним підбором фізичних навантажень переважного спрямування в період чутливого розвитку організму, що, безумовно, забезпечує сприятливі передумови для підвищення рівня їх спортивної підготовки.

Характер занять фізичними вправами набуває рис фізичної рекреації оздоровчого спрямування. Отже, ефективна реалізація принципу вікової адекватності передбачає вирішення таких питань: визначення стратегії та технології переважної спрямованості підготовки на окремих етапах багаторічних занять; забезпечення гармонійного розвитку фізичних здібностей, удосконалення вегетативних і моторних функцій організму під час навчання у ВНЗ; поступове збільшення фізичних навантажень відповідно до індивідуальних можливостей юнацтва.

Усі принципи, розглянуті у нашому дослідженні, синтезовані нами в педагогічну систему фізичного виховання студентів ВНЗ, підґрунтям якої є, на нашу думку, специфічні принципи, як-то: легітимності, демократизації навчально-виховного процесу, системності, стратегічної цілісності, багатоаспектності, систематичності, доступності та індивідуальності, динамічності, циклічності, вікової адекватності педагогічного впливу. Ці принципи спрямовані на всебічний фізичний розвиток, такий важливий для озброєння особистості певними знаннями, руховими вміннями і навичками.

Перспективою наших подальших наукових розвідок є інтегрування виділених нами специфічних принципів в авторську педагогічну систему фізичного виховання студентів ВНЗ.

Література

1. Адаменко О. В. Українська педагогічна наука в другій половині ХХ століття : [монографія] / О. В. Адаменко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 704 с.

2. Білевич С. Інтеграція та диференціація як закономірності розвитку сучасних освітніх систем / Світлана Білевич // Імідж сучасного педагога. – 2002. – № 2. – С. 30-33.
3. Бондаревский Е. Я. Состояние и совершенствование физического воспитания детей и учащейся молодежи / Е. Я. Бондаревский // Материалы практич. конф. «Физическая культура и здоровый образ жизни». – Севастополь, 1990. – С. 74.
4. Бурлака Я. І. Історія педагогіки України: витоки, пошуки і проблеми / Я. І. Бурлака, Ю. Д. Руденко // Рідна школа. – 1992. – № 1. – С. 7-13.
5. Ваховський Л. Ц. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми / Леонід Ваховський // Шлях освіти. – 2005. – № 2. – С. 7-11.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
7. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры (общие основы теории и методики физического воспитания, теоретико-методические аспекты спорта и профессионально-прикладных форм физической культуры) : учеб. для ин-тов физ. культуры. – М. : Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.
8. Сухомлинська О. В. Проблеми розвитку особистості в історичному контексті психології та педагогіки / Ольга Сухомлинська // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 41-45.

Н. Ю. Довгань

Принципы физического воспитания студентов высших учебных заведений

Николаевский межрегиональный институт человека высшего учебного заведения Университет «Украина» (22, ул. Военная, Николаев, Украина)

В статье описаны общие и специфические принципы физического воспитания студентов высших учебных заведений. Раскрыты понятия «принцип» и «принципы обучения». Охарактеризованы такие специфические принципы физического воспитания студентов: легитимности, демократизации учебно-воспитательного процесса, системности, стратегической целостности, многоаспектности, систематичности, доступности и индивидуальности, динамичности, цикличности, возрастной адекватности педагогического воздействия. Указанные принципы являются основой целостной педагогической системы физического воспитания студентов вузов.

Ключевые слова: принцип, специфические принципы, закономерность, физическое воспитание, физическая культура, физическая рекреация, здоровьесберегающие технологии, юношество.

N. Yu. Dovhan

Principles of University Students' Physical Education

Mykolaiv Interregional Institute of Human
Development University «Ukraine» (22 Viiskova Str., Mykolaiv, Ukraine)

This article describes the general and specific principles of university students' physical education. It discovers the concepts of «principle» and «principles of teaching». The specific principles of students' physical education are determined as follows: of legitimacy, of democratization of the educational process, systematic, of strategic integrity, of multiaspect, of accessibility and individuality, of dynamism, cycling, of age adequacy of pedagogical influence. These principles aim at all-round physical development, which is important for gaining certain individual knowledge, abilities and motional skills.

The disclosure of general and specific principles of physical education and the development of scientifically based components of pedagogical influences needed for moral, will and creative abilities of the individual to be formed and improved, direct us to design an educational system based on the mentioned principles. The system will promote the health, personal development and support of healthy lifestyle of students in their educational activity.

Keywords: principle, specific principles, regularity, physical education, physical recreation, health improving technology, students.

References

1. Adamenko, O. V. (2005). *Ukrainska pedahohichna nauka v druhii polovyni XX stolittia* [Ukrainian pedagogical science in the second half of the XX century]. Luhansk: Alma-mater.
2. Bilevych, S. (2002). *Intehratsiia ta diferentsiatsiia yak zakonmirnosti rozvytku suchasnykh osvitnikh system* [Integration and differentiation as patterns of modern educational systems]. *Imidzh Suchasnoho Pedahoha*, 2, 30-33.
3. Bondarevskii, E. Ya. (1990). *Sostoianie i sovershenstvovanie fizicheskogo vospitaniia detei i uchashcheisia molodezhi* [Condition and improvement of physical education of children and youth]. In *Fizicheskaia kultura i zdorovyi obraz zhizni* [Physical culture and a healthy lifestyle]. Proceedings of Conference]. (p. 74). Sevastopol.

4. Burlaka, Ya. I., & Rudenko, D. Yu. (1992). Istoriiia pedahohiky Ukrainy: vytoky, poshuky i problemy [History of Education of Ukraine: Origins, searches and issues]. *Ridna Shkola*, 1, 7-13.
5. Vakhovskiy, L. Ts. (2005). Metodolohiia doslidzhennia istoriko-pedahohichnoho protsesu: postanovka problemy [Methodology of study of historical and pedagogical process: Problem statement]. *Shliakh Osvity*, 2, 7-11.
6. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid.
7. Matveev, L. P. (1991). *Teoriia i metodika fizicheskoi kultury (obshchie osnovy teorii i metodiki fizicheskogo vospitaniia, teoretiko-metodicheskie aspekty sporta i professionalno-prikladnykh form fizicheskoi kultury)* [Theory and methods of physical training (general foundations of theory and methodology of physical education, theoretical and methodological aspects of sports and professionally-applied form of physical culture)]. Moscow: Fizkultura i sport.
8. Sukhomlynska, O. V. (2005). Problemy rozvytku osobystosti v istorychnomu konteksti psykholohii ta pedahohiky [Problems of development of personality in the historical context of psychology and pedagogy]. *Shliakh Osvity*, 1, 41-45.

УДК 379.8.091.59:[37.035:316.46-051]

О. В. Долгова, м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ УМІНЬ У ЛІДЕРІВ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті висвітлено результати констатувального експерименту дисертаційного дослідження щодо стану сформованості організаційно-управлінських умінь у лідерів учнівського самоврядування.

Ключові слова: організаційно-управлінські уміння, учнівське самоврядування, відповідальність, стратегічне планування, соціально значуща діяльність.

Сучасний стан розвитку громадянського суспільства в Україні активізує діяльність різноманітних громадських об'єднань, серед яких чільне місце посідають об'єднання самоврядування учнівської молоді. Побудова розвиненого громадянського суспільства передбачає виховання нової генерації